

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ДОХОДИ БЮДЖЕТУ У СИСТЕМІ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ»**

Студентки 2 курсу, 3-м групи,
спеціальності 072

«Фінанси, банківська справа та
страхування»
спеціалізації «Державні фінанси»

Єскараєвої
Аліни Олексіївни

Науковий керівник
к.е.н.

Зайчук
Світлана
Валентинівна

Гарант освітньої програми
завідувач кафедри фінансів,
заслужений діяч науки і техніки України
д.е.н., професор

Чугунов
Ігор Якович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ	
1.1. Сутність, призначення та класифікація доходів бюджету	6
1.2. Досвід формування доходів бюджетів зарубіжними країнами	11
РОЗДІЛ 2. ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	
2.1. Аналіз податкових надходжень Державного бюджету	15
2.2. Неподаткові надходження Державного бюджету	23
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВПЛИВУ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ НА СИСТЕМУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	
3.1. Проблемні аспекти формування дохідної частини бюджету	31
3.2. Пріоритетні завдання бюджетної політики у процесі формування дохідної частини бюджету	37
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

Сучасний етап розвитку ринкової економіки в різних країнах характеризується активним втручанням держави в економічні та соціальні процеси, оскільки в умовах існування монополій, сильного впливу профспілок не відбувається автоматичного саморегулювання ринку. При цьому в силу обмеженості можливості застосування адміністративних методів найбільш часто використовуваних економічним інструментом виступають фінанси. Отже, основним суб'єктом фінансового регулювання виступає держава.

Державне регулювання економічних процесів в цілому направлено на запобігання виникають диспропорцій, коли окремі сегменти економіки розвиваються більш швидкими темпами, погрожуючи створити ситуацію перевиробництва. Ще одним напрямком державного фінансового регулювання є забезпечення розвитку більш швидкими темпами пріоритетних видів економічної діяльності. Цей напрямок найбільш актуально для країн, що здійснюють великі системні перетворення. Немаловажним фактором успішного економічного розвитку є соціальна стабільність, тому державне фінансове регулювання пов'язано також з її досягненням.

Жодна країна не може функціонувати без державного бюджету, адже він є рушієм її економічного розвитку, завжди існують додаткові шляхи його наповнення. Дослідження питань щодо державного бюджету та шляхів зростання його дохідної частини, а також пов'язаних із цим проблем проводить чимала кількість теоретиків і практиків у своїх наукових роботах.

Серед них, теоретичні та практичні питання, пов'язані із доходами державного бюджету України розглядали В.Д. Базилевич, Л.М. Демиденко, І.О. Луніна, В.М. Опарін, В.М. Федосов, С.І. Юрій, І.Я. Чугунов та інші не менш відомі науковці.

Теоретико-методологічними проблемами формування та використання фінансових ресурсів держави займалися такі зарубіжні вчені, як І.Х. Озеров, Ф.

Нитти, С. Фішер та інші. Результати їх досліджень стали відповідним внеском в розвиток теорії і практики зазначених напрямів дослідження. Однак особливо актуальною і недостатньо дослідженою залишається проблема наповнення державного бюджету та ефективності використання фінансових ресурсів держави.

Метою роботи є розкриття змісту доходів бюджету та удосконалення теоретичних основ формування бюджетних доходів.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- розкрити сутність та призначення доходів бюджету у системі соціально-економічного регулювання;
- розкрити класифікацію доходів для аналізу;
- розкрити фіскальну функцію бюджету;
- узагальнити та систематизувати досвід формування дохідної частини бюджету у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою;
- здійснити аналіз податкових та неподаткових надходжень Державного бюджету;
- здійснити аналіз надходжень від цільових фондів та доходів від операцій з капіталом зведеного бюджету;
- визначити напрями підвищення ефективності дохідної частини бюджету;
- розкрити основні завдання бюджетної політики щодо формування дохідної частини бюджету.

Об'єктом дослідження є система формування доходів бюджету.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання формування доходів бюджету у системі фінансово-економічного регулювання.

Методи дослідження. З метою досягнення поставленої мети в дослідженні використано загальнонаукові і спеціальні методи пізнання явищ і процесів у сфері формування доходів бюджету. Системний та структурний методи використано при розкритті сутності та ролі доходів бюджету у системі соціально-економічного регулювання. За допомогою порівняльного та

факторного методів узагальнено зарубіжний досвід формування дохідної частини бюджету. На основі системного підходу, синтезу, наукового абстрагування розкриті основні завдання бюджетної політики щодо формування дохідної частини бюджету.

Інформаційну базу дослідження становили нормативно-правове забезпечення формування доходів бюджету у системі соціально-економічного регулювання, статистичні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Державної фіскальної служби України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження, зазначено теоретичне та практичне значення кваліфікаційного проекту.

У першому розділі досліджено теоретичні основи формування дохідної частини бюджету. Розкрито сутність та призначення доходів бюджету у системі фінансово-економічного регулювання, фіскальну функцію бюджету та класифікацію доходів бюджету. Узагальнено досвід формування дохідної частини бюджету у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою.

У другому розділі розкрито процес становлення та розвитку системи формування доходів Державного бюджету України. Здійснено аналіз податкових та неподаткових надходжень Державного бюджету.

У третьому розділі визначені проблемні аспекти та напрями зміцнення дохідної бази Державного бюджету України, реструктуризації дохідної частини бюджету. Розкрито основні завдання бюджетної політики щодо формування дохідної частини бюджету.

У висновках випускної роботи наведено теоретичне узагальнення матеріалу, представленого в кваліфікаційному дослідженні.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ

1.1. Сутність, призначення та класифікація доходів бюджету

Доходи Державного бюджету — це частина централізованих фінансових ресурсів держави, які врегульовані відповідними нормативними актами і необхідні для виконання її функцій. Доходи бюджету відображають економічні відносини держави з підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами, які виникають у процесі стягнення бюджетних платежів.

Державний бюджет (англ. budget - сумка) - це фінансовий план видатків держави та джерел їхнього покриття (за рік).

Згідно із Законом України "Про бюджетну систему України", бюджет - це план утворення і використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій, які здійснюються органами державної влади.

Ідеологією формування бюджету національної економіки виступає визначення джерел і сум надходжень коштів до нього, державних видатків та шляхів покриття дефіциту бюджету.

Завданням державного бюджету є підтримка ринкової рівноваги і стимулювання розвитку окремих сфер та галузей національної економіки.

Держбюджет як список державних доходів і видатків за певний період (фінансовий рік) має бути затверджений у законодавчому порядку.

Через державний бюджет розподіляється близько 70% національного доходу країни. Сутність держбюджету визначається соціально-економічним ладом, природою, завдання і функціями держави.

Бюджетну систему України складають державний бюджет і місцеві бюджети.

Сума всіх бюджетів бюджетної системи називається зведеним бюджетом.

На першому етапі відбувається процес складання проекту держбюджету, Кабінет Міністрів України не пізніше ніж 15 вересня подає його на розгляд Верховній Раді України.

На другому етапі - розгляд і затвердження проекту бюджету на сесії Верховної Ради.

На третьому етапі - виконання і складання звіту про виконання (покладено на Кабінет Міністрів України). Фактично виконання бюджету починається з 1 січня і завершується 31 грудня кожного календарного року.

Головним джерелом доходів бюджету є національний дохід. Основними методами, які використовуються органами державної влади для перерозподілу національного доходу і утворення бюджетних доходів, є податки, збори, неподаткові платежі, позики, емісія грошей.

Співвідношення між ними залежить від економічної та соціальної ситуації в державі, рівня економічного розвитку держави, стратегії держави в міждержавних відносинах. Податки, збори та обов'язкові платежі є головним методом перерозподілу національного доходу, їх частка в окремих країнах може досягати 90 %.

Доходи бюджету є досить складним об'єктом управління. Ступінь складності управління доходами бюджету підсилюється, враховуючи їх діалектичний взаємозв'язок з видатками. Доходи держави об'єднуються в централізовані фінансові ресурси і зосереджуються у державному бюджеті. Централізація коштів має важливе економічне значення, оскільки доходи, що мобілізуються у державному бюджеті – забезпечують втілення в життя державних заходів. Це дає можливість маневрувати коштами, зосередити їх на вирішальних ділянках економічного і соціального розвитку, здійснювати єдину економічну і фінансову політику на території України.

Для покриття витрат, пов'язаних із реалізацією завдань і функцій держави, – використовують різноманітні джерела доходів. Державні доходи різняться залежно від джерела їх формування, методів справляння, характеру платежу. Кожна група доходів має відмінну правову природу та підпадає під різні правові режими. У понятті «доходи бюджету» ключовим є «джерела доходів». Основним джерелом доходів бюджету є податки.

Суть податків криється, насамперед, у примусовому відчуженні державою частини знову утвореної вартості. Податки можуть відігравати роль стимуляторів або де стимуляторів економічних процесів у державі, залежно від особливостей податкової політики, яка сформована в державі.

Доходи бюджету класифікуються за такими розділами:

- 1) податкові надходження;
- 2) неподаткові надходження;
- 3) доходи від операцій з капіталом;
- 4) трансферти.

Податковими надходженнями визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі) та місцеві податки і збори (обов'язкові платежі).

Неподатковими надходженнями визнаються:

- доходи від власності та підприємницької діяльності;
- адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності;
- інші неподаткові надходження.

Трансферти - кошти, одержані від інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі.

Серед переліку складових бюджетної класифікації в Бюджетному кодексі України першу позицію посідає класифікація доходів бюджету (ст. 9).

Класифікація доходів бюджету означає їх групування відповідно до джерел формування, визначених законодавчими актами.

Класифікація доходів бюджету призначена для чіткого розмежування доходів бюджетів різних рівнів за об'єктивними характерними ознаками з детальним розподілом їх на такі розділи (Додаток Б):

- податкові надходження;
- неподаткові надходження;
- доходи від операцій із капіталом;

-трансфери.

Визначальною базою формування складу й обсягів доходів, форм їх мобілізації до державного й місцевих бюджетів є відносини власності, рівень соціально-економічного розвитку національної економіки, обсяг бюджетних видатків.

Податкові надходження посідають провідне місце серед різних методів мобілізації бюджетних ресурсів та інструментів державного регулювання економіки, вони є найбільш адекватним і об'єктивним відображенням стану національної економіки (економічного зростання або спаду).

Згідно з бюджетною класифікацією загальнодержавних податків і зборів (обов'язкових платежів) та місцевих податків і зборів (обов'язкових платежів) як джерел наповнення доходів бюджетів передбачено їх систематизацію в такі групи податкових надходжень:

До першої групи податкових надходжень зараховані податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості (податок з доходів фізичних осіб та податок на прибуток підприємств).

До другої групи податкових надходжень належать податки на власність.

До третьої групи податкових надходжень входять збори за спеціальне використання природних ресурсів (збір за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду, збір за спеціальне водокористування, платежі за користування надрами, збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету, плата за землю та плата за використання інших природних ресурсів).

До четвертої групи податкових надходжень зараховані внутрішні податки на товари й послуги (податок на додану вартість, акцизний збір із вироблених в Україні товарів, акцизний збір із увезених на територію України товарів, податки на окремі категорії послуг, плата за ліцензії на певні види господарської діяльності, плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності, погашення бюджетної заборгованості за

невідшкодованими сумами податку на додану вартість із простроченим терміном повернення).

П'ята група податкових надходжень об'єднує податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (ввізне мито; вивізне мито; кошти, отримані за вчинення консульських дій; інші надходження від зовнішньоекономічної діяльності; надходження від реалізації квот на ввезення цукру-сирцю тростинного).

До шостої групи податкових надходжень входять інші податки (місцеві податки і збори, фіксований сільськогосподарський податок, єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва, збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства).

Неподаткові надходження є важливим джерелом доходів бюджетів різних рівнів. Проте їх обсяг, як свідчить практика, значно менший від податкових надходжень.

Важливою складовою доходів бюджету є доходи від операцій із капіталом. Згідно зі ст. 9 Кодексу до доходів від операцій із капіталом зараховані надходження від продажу основного капіталу (надходження коштів від реалізації безхазяйного майна, майна, що за правом спадкоємства перейшло у власність держави або територіальної громади, та скарбів, знахідок, а також валютні цінності і грошові кошти, власники яких невідомі, надходження коштів від Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, а також надходження від відчуження майна, яке належить Автономній Республіці Крим, та майна, що перебуває в комунальній власності); надходження від реалізації державних запасів товарів (надходження від реалізації матеріальних цінностей державного резерву, надходження від реалізації розброньованих матеріальних цінностей мобілізаційного резерву).

Трансфери - кошти, одержані від інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній і безповоротній основі.

Тобто трансфери - це кошти, які безоплатно й безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

1.2. Досвід формування доходів бюджетів зарубіжними країнами

Державне регулювання економіки розвинутих країн стало необхідним та виправданим з огляду на певну недосконалість ринкових відносин. Держава відіграє в економіці багатопланову роль: стабілізація циклів економічної активності, закупівля товарів та послуг, регулювання процесу монополізації на ринку, реагування на зовнішній економічний вплив, створення необхідних умов для соціально справедливого розподілу доходу і забезпечення життєво необхідними благами населення тощо. Держава впливає на виробництво, нагромадження, споживання та інші елементи процесу відтворення. Зокрема, збільшуючи обсяг капіталовкладень, держава сприяє підвищенню попиту, зростанню обсягів промислового виробництва, збільшенню інвестицій в економіку; фінансування інфраструктури зумовлює скорочення витрат виробництва підприємств, зростання їх прибутків.

Оптимізацію структури дохідної частини бюджету можна розглядати як мінімум з двох боків. По-перше, оптимізація передбачає максимізацію податкових надходжень до бюджету, оскільки за інших рівних умов держава зацікавлена у отриманні додаткових фінансових ресурсів для ефективнішого перерозподілу ВВП і забезпечення соціальних гарантій. По-друге, оптимізація передбачає мінімізацію соціальної несправедливості.

У країнах, де найбільша частка в структурі доходів бюджету припадає на непрямі податки, держава керується першим принципом. Такий сценарій виправданий за умов низької культури сплати податків населенням країни, високого рівня тінізації економіки, а тому спостерігається переважно в країнах, що розвиваються, та в країнах з перехідною економікою, в тому числі й в Україні. Оскільки ухилення від непрямих податків практично неможливе, то за

допомогою податку на додану вартість та інших непрямих податків держава забезпечує стабільно високий рівень податкових надходжень.

З іншого боку, розвинуті країни здебільшого керуються принципом соціальної справедливості. Так, у дохідних частинах бюджетів розвинутих країн непрямі податки традиційно займають невелику частку, причому найбільш соціально несправедливий за своєю сутністю податок на додану вартість присутній лише у 40 країнах світу. Податки, що передбачають прогресивну шкалу оподаткування, забезпечують поповнення бюджету за рахунок забезпечених верств населення на користь соціально незахищених, а тому серед доходів державних бюджетів розвинутих країн переважають надходження від податку на доходи фізичних осіб та від податку на прибутки юридичних осіб. Так, у більшості розвинутих країн надходження від особистого прибуткового податку становлять понад 30% доходів державного бюджету, тобто у 6 разів більшу частину, ніж в Україні [6].

Для проведення поглибленого аналізу дохідної частини бюджетів країн важливими є показники питомої ваги фактичних доходів бюджету до ВВП та структура дохідної частини бюджету.

Найбільше значення питомої ваги фактичних доходів бюджету до ВВП спостерігається в Угорщині – 54,13 %; Франції – 47,80; Німеччині – 46,39; Польщі – 45,43 %, найнижчий рівень зазначеного показника має місце в Аргентині – 19,69 %; США – 32,59; Австралії – 34,44 %. Середній показник питомої ваги фактичних доходів бюджету до ВВП у десяти країнах з розвинутою і перехідною економікою, зокрема в Австралії, Аргентині, Великобританії, Канаді, Німеччині, Польщі, США, Угорщині, Франції, Чехії становить 40,68 %.

Англосаксонській бюджетній системі притаманна відносно висока частка податкових надходжень від доходів фізичних осіб, невисока частка надходжень від податку на прибуток та зовсім мала — від податку на додану вартість (який у США не існує на загальнодержавному рівні, проте має відповідники на федеральному рівні у межах певних штатів). Так, у США особистий прибутковий податок формує близько 50% дохідної частини бюджету, тоді як у

Великій Британії цей показник складає близько 30%. Іншим важливим джерелом є податок на соціальне страхування та соціальні внески: 20% і 34% доходів державного бюджету у Великій Британії та США відповідно. Крім того, характерною є низька частка податку на прибуток корпорацій — близько 11% у Великій Британії та близько 12% у США.

На відміну від традиційної англосаксонської структури доходів державного бюджету, французькій притаманна вища частка податку на прибуток підприємства — близько 19%. Японська система ще більшою мірою покладається на результати діяльності підприємств, оскільки відповідна частка дохідної частини бюджету складає близько 30%.

Іншим важливим показником є частка неподаткових надходжень. Типовим для розвинутих країн є значення цього показника у межах 10–15%, проте є винятки з правил, наприклад Японія, де до основних неподаткових надходжень належать доходи від орендної плати, продажу, штрафи, доходи від лотереї, позики.

Середній показник питомої ваги податкових надходжень у дохідній частині консолідованого бюджету наведених країн зменшився - 84,29 %.

Значна частка доходів бюджету формується за допомогою неподаткових надходжень, основна відмінність яких від податкових, полягає у відсутності при ви використанні механізмів їхньої мобілізації більшості податкових принципів та підходів, зокрема, рівнозначності, стабільності, обов'язковості, всеохоплюючого характеру тощо. Разом з тим, неподаткові платежі характеризуються певними особливостями, зокрема, мають у більшості випадків цільове призначення, їм притаманний необов'язковий характер, частково зараховуються до доходів бюджетів тих рівнів, державні органи яких проводять їх збирання. Роль неподаткових надходжень у процесі формування доходів бюджету країн світу суттєво різниться. В країнах ЄС дані надходження складають у середньому 9,2—10,8 відсотка доходів бюджету, або 4,2—4,9 відсотка ВВП, у США — 3,8—6,5 відсотка бюджету, або 0,7—1,0 відсоток ВВП, у Китаї — третину державних доходів.

Вартим наслідування є стягнення податку на реєстрацію автомобілів у Великій Британії, за рахунок якого державний бюджет поповнюється приблизно такими ж обсягами, як за рахунок податку на додану вартість. Крім того, такий податок стимулює населення до зменшення забруднення навколишнього середовища вихлопними газами, а також сприймається як справедливий, особливо коли йдеться про автомобіль у контексті предмету розкошу, про що може свідчити наявність у власника декількох автомобілів.

Іншим успішним світовим досвідом є запровадження екологічних податків. Такі податки не викривлюють ринкових стимулів та допомагають до певної міри інтерналізувати негативні екстерналії, пов'язані з викидом шкідливих речовин. В Україні існують екологічні податки, але ставки оподаткування є низькими та не забезпечують значних надходжень до бюджету. У зв'язку з цим доцільно підвищити ставку податку на викиди CO₂, обсяг якої в Україні складає 0.2 грн. на тонну, тоді як в середньому для розвинутих країн дана ставка складає близько 20 євро на тонну.

Таким чином, загальносвітові тенденції вказують на доцільність розширення оподаткування особистих доходів, що пов'язано зі зростанням доходів громадян і їх долученням до вищих груп прогресивної шкали оподаткування. Іншим напрямом модернізації є перегляд податків на споживання, а також зменшення впливу податків на прибуток корпорацій.

Отже, в Україні варто використати міжнародний досвід для покращення структури доходів державного бюджету. На жаль, податок на доходи фізичних осіб на даному етапі високої тінізації економіки не здатний забезпечувати бюджет такою мірою, як це робить менш справедливий податок на додану вартість. У перспективі, за умови збільшення прозорості української економіки та зростання податкової культури населення, безумовно доцільно максимально змістити податковий тягар з соціально незахищених верств населення на забезпечені, задля чого основну частину доходів бюджету слід залучати шляхом надходжень від прогресивного податку на доходи фізичних осіб.

РОЗДІЛ 2. ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз податкових надходжень Державного бюджету

Податкова політика держави може істотно впливати на ефективність господарювання, умови реалізації суспільного продукту, пропорції відтворення, розвиток продуктивних сил, темпи нагромадження капіталу, соціальну стабільність у суспільстві.

За допомогою регулюючої функції податків формуються протизаваги зайвому фінансовому тиску, тобто створюються соціальні механізми, що забезпечують баланс корпоративних, особистих і загальнодержавних економічних інтересів. Кінцева мета податкового регулювання – забезпечити ріст фінансових результатів бізнесу, безперервність інвестиційних процесів, чим сприяти росту загальнонаціонального доходу. В Україні податкове регулювання здійснюється різними методами і способами, переслідуючи, насамперед, мету збалансувати доходи і витрати бюджету.

Стимулювання або стримування являють собою напрямки податкового регулювання, тобто, по суті, є проявами (або підфункціями) регулюючої функції, складовими одного й того ж процесу податкового регулювання. Заходи податкового стимулювання (податкова підтримка), як правило, знижують податкове навантаження на платника, в результаті чого скорочуються непродуктивні витрати у вигляді податкових платежів і збільшуються власні його оборотні кошти. Виникає реальна економічна зацікавленість такого суб'єкта господарювання у виконанні всіх умов, передбачених нормами податкового законодавства, що регламентують застосування конкретного інструмента податкового регулювання. В свою чергу, виконання таких умов, якщо, звичайно, вони сформульовані коректно і достатньо повно, повинно націлювати платника на вирішення завдань соціально-економічного розвитку, в яких безпосередньо зацікавлена держава.

Для визначення рівня податкового навантаження та здійснення його аналізу в Україні проведемо дослідження макроекономічних показників надходжень до зведеного бюджету та величини валового внутрішнього продукту.

Податки є необхідною ланкою економічних відносин у суспільстві і є основною формою доходів держави, а також не менш важливим важелем економічного впливу держави на суспільне виробництво. Щоб розкрити роль податкових надходжень, проаналізуємо за даними офіційної звітності спочатку динаміку їх обсягів, а також частку у доходах Державного бюджету України. Можемо зробити висновок, що Державний бюджет України формується у середньому на 79% за допомогою податкових надходжень. Проте цього недостатньо, оскільки за європейськими нормами неподаткові надходження у структурі бюджету держави мають складати не більше, ніж 5%.

Це свідчить про неоптимальну структуру доходів бюджету. Аналіз складу, структури та динаміки податкових надходжень до Державного бюджету в розрізі прямих та непрямих податків, а також їх найважливіших складових за 2012–2017 рр. засвідчив, що загальна сума податкових надходжень у 2017 р. порівняно з 2012 р. зросла на 56,5%, причому темп росту непрямих податків суттєво (на 14.1%) випереджає темп росту прямих. У доходах Державного бюджету України переважають непрямі податки — їх питома вага у всіх податках за аналізований період складає у середньому 68%, з них найбільша доля належить податку на додану вартість — близько 49%. Зростання в абсолютному вимірі й у структурному співвідношенні ПДВ, а також акцизного податку і мита зумовлено в кризових умовах посиленням фіскальної функції непрямих податків, що спричиняє збільшення податкового навантаження на споживання.

Обсяги податкових надходжень бюджету визначаються станом розвитку економіки країни, кількістю економічних агентів та їх активністю, які відповідно до положень національного податкового законодавства зобов'язані здійснювати відрахування на користь держави, а також потребами держави щодо перерозподілу ВВП та фінансового забезпечення реалізації державних програм. Природа податкових вилучень обумовлює характер утворення податкових

надходжень бюджету, формування яких здійснюється державою шляхом вилучення частини доходів чи інших активів платників податків на основі реалізації конституційного права на суверенітет в оподаткуванні. Податкові надходження посідають провідне місце серед різних методів мобілізації бюджетних ресурсів та інструментів державного регулювання економіки, вони є найбільш адекватним і об'єктивним відображенням стану національної економіки (економічного зростання або спаду) [8]. Визначимо місце податкових надходжень у доходах Державного бюджету, шляхом проведення аналізу.

У 2014 році податкові надходження склали 79,7% доходів бюджету, що становить 299588860,2 тис. грн., у 2015 році цей показник зріс і становив 79,9%, тобто 409970879,6 тис. грн., а у 2016 році – 83,1%, тобто 502554559,6 тис. грн. Ці показники свідчать про те, що роль податкових платежів дуже велика, оскільки ефективність виконання державою своїх функцій та добробут суспільства в цілому залежить від кількості сплачених податків. З розрахунків очевидно, що відбувається ріст частки податкових надходжень у бюджеті країни. Так частка податкових надходжень у 2015 році, порівняно з 2014 роком зросла на 0,2%, що становить 110382019 тис. грн., а у 2016 році, порівняно з 2015 роком – на 3,2% і складає 92583680 тис. грн.

В Україні ПДВ є основним бюджетоутворюючим податком. На відміну від держав ЄС, де основні надходження забезпечуються прибутковим податком з громадян, в Україні цей податок стоїть на першому місці за його фіскальним значенням. Однією з причин може бути ставка податку: у країнах ЄС існує власна шкала ставок, яка передбачає застосування знижених ставок (які можуть бути нижче 5%) на найбільш значущі з соціальної точки зору категорії товарів (у тому числі продукти харчування). В Україні ж діє єдина основна ставка - 20%, яка не враховує соціальне значення об'єкта оподаткування.

Починаючи з 2014 року фіскальна роль ПДВ почала зростати, і його частка у ВВП збільшилася з 8,8% у 2013 році до 9,9% у 2016 році. Проте фіскальний потенціал ПДВ не реалізується повною мірою, про що можуть свідчити обсяги

ухилення від оподаткування, використання цього податку в податкових схемах, динаміка податкового боргу та інші чинники (Додаток Г).

За шість років (з 2011 по 2017 рік) номінальні надходження ПДВ зросли майже у два рази. Проте, враховуючи високу інфляцію, реальні надходження від ПДВ, за вирахуванням впливу інфляційного чинника, навпаки скоротились в 1,1 раза. На зростання надходжень ПДВ вплинули інфляція та девальвація гривні, незмінна основна ставка податку, введення з 2014 року 7% ставки на лікарські засоби, поступове збільшення тарифів на газ та електроенергію для населення, часткове скасування спеціального режиму ПДВ для СГ виробників (+6% до бруutto-надходжень ПДВ із вироблених в Україні товарів), запровадження з 2015 року системи електронного адміністрування ПДВ.

Незважаючи на номінальне зростання надходжень ПДВ, його частка у сукупних податкових надходженнях зведеного бюджету знизилась до 36%, а протягом року для надходжень від цього податку характерні певні коливання (у січні, лютому та липні надходження ПДВ пропорційно нижчі, ніж у середньому протягом року, а в березні та грудні – найвищі, що може бути зумовлене зростанням споживацької активності в період передноворічних та березневих свят). 5. У структурі надходжень податку переважає його сплата з імпорту товарів (77-78% нетто- надходжень ПДВ до зведеного бюджету), що свідчить про суттєву імпортозалежність як економіки країни в цілому, так і доходів бюджету зокрема, а більше 75% українського експорту має низьку додану вартість та є сировинним. Значне зростання сум сплаченого ПДВ від імпорту товарів у 2017 році може бути зумовлене запровадженням системи електронного адміністрування ПДВ, СМ КОР, девальвацією гривні, зростанням імпорту. Формалізація зв'язку між сумами надходжень ПДВ до зведеного бюджету від динамік ВВП, експорту та імпорту товарів та послуг у 2011-2016 роках на основі регресійного аналізу підтвердила існування високої залежності надходжень бюджету з ПДВ від обсягів імпорту.

У 2017 році надходження до держбюджету планувалося у розмірі 771,3 млрд. грн., з яких 630,1 млрд. грн. (81,7%) – це податкові надходження, а видатки

держбюджету – 768 млрд. грн., що як завжди призвело до дефіциту державного бюджету [15]. Фактично податкові надходження до державного бюджету у 2017 році склали 1016789 млн. грн. (табл. 2.1). Практично 82 % доходів бюджету формують податкові надходження.

Таблиця 2.1

Джерела формування дохідної частини державного бюджету

Показник, млн. грн.	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Податкові надходження	201550	627154	828159
Неподаткові надходження	25969	128402	154371
Інше	2517	31741	34259
Всього	229491	787297	1016789

Державна фіскальна служба повідомляє про те, що виконано на 100,6 відсотків індикативні показники Міністерства фінансів України, у повному обсязі виконано завдання Міністерства фінансів України з податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів, податку на прибуток підприємств, ввізного мита, екологічного податку тощо. Найбільшу питому вагу в загальній сумі податкових надходжень до державного бюджету складають надходження з ПДВ за мінусом податкового відшкодування.

Слід зазначити, що деякі сектори економіки мають привілеї в питаннях, що стосуються безпосередньо оподаткування. Так, наприклад, бюджетні установи, громадські об'єднання, політичні партії, творчі спілки, релігійні організації, спілки, асоціації та інші організації мають права на отримання податкових пільг. Податкова пільга - передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав, визначених пунктом 30.2 статті 30 Податкового кодексу України [27].

У випадку отримання підприємством права на користування податковою пільгою, база оподаткування його діяльності зменшується і відповідно сума

перерахованих до бюджету податкових платежів також є меншою. Це зумовлює вивільнення деякої суми грошових коштів, які підприємство може пустити в реінвестування, що є невід'ємним елементом розвитку даного підприємства та певної галузі національної економіки. За рахунок надання підприємствам малорозвинених секторів економіки податкових пільг, сума податкових надходжень до державного бюджету відповідно знижується, проте, не зважаючи на це, даний сектор економіки стає на дорогу прискореного розвитку за рахунок державного стимулювання. В наш час існують 4 види податкових пільг відповідно до ПКУ [27].

Податкова пільга надається шляхом: податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору; зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору; встановлення зниженої ставки податку та збору; звільнення від сплати податку та збору. Як зазначає Петришина Н.В. в одній зі своїх праць, пріоритетними є такі галузі економіки: агропромисловий комплекс, житлово-комунальний комплекс, машинобудівний комплекс, транспортна інфраструктура, курортно-рекреаційна сфера і туризм, переробна промисловість за напрямом. Для розвитку пріоритетних для українців секторів економіки, перш за все, необхідно забезпечити такі галузі промисловості відповідними умовами ведення господарської діяльності, за яких підприємці відчуватимуть волю діяльності та матимуть фінансові можливості для генерації ідей для покращення свого статусу конкурентоспроможності. Проте, підтримка пріоритетних галузей за допомогою пільгового оподаткування повинна нести цільовий характер та повинна підлягати жорсткому контролю. Не можна стверджувати, що такі дії пройдуть без негативних наслідків для державного бюджету, адже в результаті надання податкових пільг, сума податкових надходжень до державного бюджету буде різко зменшуватися, що зрештою призведе до збільшення дефіциту держбюджету. Надані пільги – це недонадходження коштів у державний бюджет, тобто кожна така пільгова гривня повинна приносити додатково дві або

підтримувати стратегічно важливі та соціально значимі галузі. Розподіл податкових надходжень за регіонами України є високо диференційованим.

Більше третини податків (36,67%) надходить з м. Києва та Київської області. Інші регіони України вносять менше 10% кожен. Серед відносних лідерів знаходяться Дніпропетровська (8,58%), Одеська (7,81%), Харківська (6,67%), Львівська (5,52%), Полтавська (4,48%) та Донецька (4,1%) області. Варіація податкових надходжень інших регіонів – 3 в.п. Найменша частка (до 1%) – Чернівецька, Херсонська, Кіровоградська, Тернопільська та Луганська області.

Державний бюджет на 2018 рік передбачає надходження у розмірі 917,9 млрд. грн., з яких 759,9 млрд. грн. (82,8%) становлять лише податкові надходження, і тільки 158 млрд. грн. (17,2%) – це надходження з інших джерел, таких як доходи від власності та підприємницької діяльності, адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності та інші неподаткові надходження. У той ж час видатки державного бюджету складають 991,7 млрд. грн., тобто дефіцит бюджету складає 72,8 млрд. грн. [16].

У результаті дослідження можна зробити висновок, що провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які справляються до державного бюджету. У Державному бюджеті України податкові надходження займають близько 80-82%, тобто є найбільшою бюджетоутворюючою ланкою. За досліджуваний період загальна сума податкових надходжень зросла вдвічі, але попри абсолютний приріст, їх частка у бюджеті є нестабільною. Це свідчить про те, що хоча й відбувається постійне вдосконалення оподаткування, фіскальний потенціал податків є невикористаним через податкові пільги, ухилення від сплати, недоліки в адмініструванні, податкову заборгованість. Для досягнення максимального ефекту в реалізації заходів податкової політики пріоритетність варто надавати таким, які сприяють економічному зростанню, а відтак — наповненню державної казни податковими надходженнями.

Таким чином, широке використання заходів податкового регулювання може призводити до викривлення дії ринкових механізмів, створення нерівних умов

конкуренції та невиправданих переваг для окремих платників. Тому вони повинні бути рівними по відношенню до всіх суб'єктів господарювання. Отже, дослідження сучасного стану податкової системи свідчить, що на сьогодні залишаються відкритими питання переорієнтації чинної податкової системи на стимулювання процесів соціально-економічного розвитку країни, вирішення яких може стати кроком до підвищення конкурентоспроможності держави та сприяти розвитку економіки України.

Попри складні економічні умови, спостерігається збільшення податкових надходжень до державного бюджету майже по всіх податках. Варто зазначити, що причиною такого зростання також є і так званий «інфляційний податок», який в умовах інфляції фактично сплачують економічні суб'єкти. Проте, не зважаючи на збільшення сум податкових надходжень до державного бюджету, податкова система залишається недосконалою. Основними недоліками залишаються:

- нерівномірність і несправедливість розподілу податкового навантаження;
- перетворення податкової системи у чинник пригнічення економічного зростання та інвестиційної активності, стимулювання ухилення від сплати податків і відтік капіталів за кордон;
- проблема подвійного оподаткування; нестабільність податкового законодавства.

З метою усунення цих та інших проблем в оподаткування та посиленні не тільки фіскальної, а й регулюючої функції податків, в Україні проводиться новий етап реформування податкової системи. Так, з 1.01.2017 набув чинності закон щодо покращення інвестиційного клімату в Україні, згідно якого передбачається: ліквідація податкової міліції та створення нового органу — Фінансової поліції, діяльність якого регламентуватиметься окремим Законом; адміністрування всіх баз даних Мінфіном або держпідприємством при Мінфіні; запровадження повноцінного електронного кабінету платника податків; ведення відкритого реєстру заяв про розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу на сайті ДФС; розробка і внесення до

Верховної Ради до 01.07.2017 р. проекту законів щодо запровадження єдиного рахунка для сплати податків і зборів і щодо запровадження податку на виведений капітал та інші заходи щодо покращення адміністрування та механізму сплати податків. На нашу думку, для покращення й оптимізації податкових доходів важливу увагу варто приділяти пільговому оподаткування, що веде до втрат бюджету та не сприяє покращенню фінансово-господарської діяльності окремих суб'єктів і держави в цілому. Тому вважаємо за доцільне ввести до Податкового кодексу України розділ «Податкові пільги», в якому визначити загальний порядок встановлення, зміни та скасування податкових пільг, напрямки використання, ведення обліку, здійснення контролю за цільовим використанням коштів, вивільнених у зв'язку з пільговим оподаткуванням.

2.2. Неподаткові надходження Державного бюджету

Неподаткові надходження бюджету являють собою фінансово-економічні відносини між сектором державного управління та іншими інституційними одиницями у процесі реалізації неподаткових методів формування доходів бюджету, які виникають за наслідками реалізації або передачі прав власності на державне майно, адміністративного регулювання шляхом сплати дозвільних платежів та здійснення процедур ліцензування, компенсації заподіяної шкоди державі, штрафних санкцій тощо, а також регулювання вартості споживання суспільних благ і послуг через механізм визначення обсягів плати бюджетним установам. Цей вид доходів наділяється функцією балансування за відсутності достатньої кількості об'єктів оподаткування. Важливим є ретельне розмежування неподаткових і податкових надходжень, яке становить основу розрахунку податкового навантаження.

Неподаткові надходження піддаються впливу економічної кон'юнктури. Так, в умовах економічного зростання і підвищення реального ВВП відбувається відповідне збільшення доходів від власності та підприємницької діяльності,

адміністративних зборів і надходжень від некомерційного та побічного продажу, інших неподаткових надходжень. Навпаки, в умовах фінансової кризи та пов'язаного з нею скорочення обсягів одержавлення ВВП, вказані джерела доходів зменшуються як в абсолютному, так і у відносному вимірах.

Натомість стабільно динамічним залишається зростання власних надходжень бюджетних установ, що є наслідком активізації платних послуг у невиробничій сфері з огляду на зменшення масштабів бюджетного фінансування [33].

Таким чином, ми спостерігаємо роль кожної із груп доходів в загальній кількості неподаткових надходжень. Найбільшу частку займають власні надходження бюджетних установ і доходи від власності та підприємницької діяльності, що свідчить про зацікавленість держави, фізичних і юридичних осіб в економічному розвитку України. Але абсолютно всі структурні одиниці не податкових надходжень можуть покращити свої доходи за умови налагодженого виконання своїх обов'язків кожного із суб'єктів діяльності — державних органів, платників неподаткових надходжень, а також осіб, що представляють інтереси держави.

Для виконання цієї задачі від держави вимагаються чіткі дії і прийняття відповідних конкретних контролюючих нормативно правових документів з питань сплати неподаткових надходжень до державного бюджету. З прийняттям Податкового кодексу вдалося зменшити відсоток тіньової економіки, але неподаткові надходження продовжують зростати, цим самим забезпечуючи виконання доходної частини бюджету. Зростання власних надходжень бюджетних установ і доходів від власності та підприємницької діяльності, свідчить про те, що держава не покладає великих надій на адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності, а прагне створити ці доходи самостійно за підтримки державних установ, а також підприємств та організацій приватної та державної форм власності.

Найбільшу частку серед неподаткових надходжень становлять доходи від власності та підприємницької діяльності та власні надходження бюджетних

установ, на які варто звертати особливу увагу при пошуку резервів збільшення дохідної частини бюджету. Так, за період 2012—2017 рр. спостерігається чітка тенденція до зростання частки доходів від власності та підприємницької діяльності. Падіння показника доходів від власності та підприємницької діяльності у 2014 році зумовлено економічною рецесією та територіальним конфліктом, які негативно позначилися на економічній ситуації в країні та результатах підприємницької діяльності суб'єктів усіх форм власності.

В той же час частка власних надходжень бюджетних установ спадає, та становить 29,75 відсотка, що на 22,78 відсотка менше аналогічного показника 2011 року. Разом з тим, зважаючи на достатні обсяги таких надходжень, у процесі бюджетного планування та виконання бюджету з боку фінансового апарату держави, фінансових служб бюджетних установ і організацій, на нашу думку, бажано концентрувати зусилля на диверсифікації джерел даного виду доходів, їхній стабілізації та зростанні обсягів, особливо у частині плати за послуги.

Доходів від власності та підприємницької діяльності до державного бюджету надійшло на суму 71,1 млрд грн., що на 42,6 млрд грн., або майже у 2,5 рази, більше відповідного показника минулого року. Найбільшою складовою цього виду доходів лишаються кошти, не враховані до бюджету Національним банком України, обсяг яких становив 61,8 млрд грн., що дещо більше запланованого показника. Водночас надходження за такою статтею, як безпосередньо "доходи від власності та підприємницької діяльності" перевиконано більш ніж у 1,5 рази. Одним із чинників такого перевиконання стало перерахування до державного бюджету дивідендів ПАТ "Укрнафта" у розмірі 0,6 млрд грн.

Наслідки застосування механізму мобілізації неподаткових надходжень та його роль у наповненні доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів відображаються на динаміці цих надходжень та їхньої частки у Найбільшу частку серед неподаткових надходжень становлять доходи від власності та підприємницької діяльності та власні надходження бюджетних установ, на які

варто звертати особливу увагу при пошуку резервів збільшення дохідної частини бюджету.

Найбільшою складовою цього виду доходів лишаються кошти, перераховані до бюджету Національним банком України, обсяг яких становив 61,8 млрд грн., що дещо більше запланованого показника. Водночас надходження за такою статтею, як безпосередньо "доходи від власності та підприємницької діяльності" перевиконано більш ніж у 1,5 рази. Одним із чинників такого перевиконання стало перерахування до державного бюджету дивідендів ПАТ "Укрнафта" у розмірі 0,6 млрд грн. Наслідки застосування механізму мобілізації неподаткових надходжень та його роль у наповненні доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів відображаються на динаміці цих надходжень та їхньої частки у доходах відповідних бюджетів.

Серед неподаткових бюджетних надходжень першість належить коштам Національного банку України. Частка перерахованих НБУ коштів в доходах державного бюджету коливалася в межах 2 відсотків у період кризи, а з 2011 року почала зростати й у 2015 році складала 11,6 відсотка. Національний банк України, відповідно до Закону України "Про Національний банк України", перерахував у 2015 році до державного бюджету коштів на 38 млрд 996,3 млн грн., або в 2,7 рази, більше, ніж у 2014 році. Джерелами прибутків НБУ в цей період стали курсові доходи, пов'язані з девальвацією гривні, та доходи від операцій з державними цінними паперами, обумовлені активним кредитуванням бюджету через опосередковану купівлю Нацбанком облігацій внутрішньої державної позики. Фактично наявність відповідної норми та існуюче право закріплювати Законом про бюджет джерела надходжень і їх обсяги дали змогу обійти закріплену статтями 15 Бюджетного кодексу [5] та 54 Закону України "Про Національний банк України" норму щодо заборони кредитування бюджету за рахунок емісійних коштів. Тобто наповнення коштами державного бюджету за рахунок Національного банку здійснювалося практично в ручному режимі, а прибуток НБУ став "стабільним та прогнозованим" джерелом надходжень до бюджету. Міжнародні фінансові організації неодноразово звертали увагу на

зазначену проблему. Наслідком цього стали ініційовані зміни до Закону України "Про Національний банк України", якими закріплювалася необхідність відрахування частки прибутку НБУ до резервів НБУ та державного бюджету на паритетних умовах. Проте Законами про Державний бюджет України на відповідний рік такі норми вчергове призупинялися, або змінювалися "антикризовими" законами. Востаннє, за наполяганням МВФ та Світового банку, у 2015 р. Законом України № 541VIII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розбудови інституційної спроможності Національного банку України" в черговий раз було підтверджено перерахування прибутку до державного бюджету за результатами року, а не "авансовими" платежами. Проте зволікання із формуванням Ради Національного банку (яка визначає аудиторську компанію для здійснення аудиту Національного банку, за результатами якого Рада затверджує обсяг прибутку Національного банку та його розподіл) стає на заваді повноцінній реалізації такого механізму у 2016 р. Власні надходження бюджетних установ та надходження від адміністративних послуг також формують помітну частку у надходженнях до Державного бюджету, проте їх законодавче унормування було здійснено лише у 2010 р. з прийняттям нової редакції Бюджетного кодексу.

Статтею 13 було визначено види таких надходжень та напрямки використання у складі спеціального фонду бюджету на потреби діяльності цих установ. Про цеє упорядкування надання адміністративних послуг триває досі. Доходи від власності та підприємницької діяльності держави в частині перерахування частини чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, а також дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна або комунальна власність, мають значно меншу частку в загальному обсязі доходів бюджету.

Спроби збільшити дану статтю доходів бюджету створило низку проблем для суб'єктів господарювання державного та комунального секторів, пов'язаних з вилученням до держбюджету значної частки прибутків цих суб'єктів, що

суперечить завданням їх модернізації та підвищення конкурентоспроможності. Це призводить також до зниження якості послуг, що надаються природними монополіями, при відносному завищенні тарифів на ці послуги.

Головним наповнювачем бюджету в розділі неподаткових надходжень в 2017 році є Національний банк, який перерахував 44,38 млрд. грн. Це на 4,18 млрд. грн. більше, ніж в 2016 році. Крім того, 10,44 млрд. грн. становлять надходження до бюджету від наданих адміністративних послуг, судового збору та доходів від некомерційної господарської діяльності.

Таблиця 2.2

Доходи державного бюджету, млрд. грн

	2014	2015	2016	2017
Неподаткові надходження	68,36	120,01	103,34	128,4
Доходи від власності та підприємницької діяльності	28,47	71,08	51,59	71,55
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	5,31	15,01	8,03	10,44
Інші неподаткові надходження	12,5	7,51	9,94	10,88
Власні надходження бюджетних установ	22,08	26,41	34,08	35,53

У 2018 році доходах помітне різке збільшення надходжень від державних підприємств – на 38% порівняно з 2017 роком. При перегляді бюджету до другого читання відбувся значний стрибок – із 21 млрд до 35 млрд грн. Закладений обсяг трансферту від НБУ також збільшився до другого читання – з 47,8 до 49,6 млрд грн, що на 11% вище, ніж очікується цього року. До другого читання поповнилися й неподаткові платежі – коштами з продажу ліцензій на 4G на суму понад 6,5 млрд грн.

Варто відмітити, що процес розподілу доходів від операцій з капіталом між ланками бюджетної системи є сукупністю дій різних органів управління з метою впорядкування структури системи, забезпечення збалансованості між окремими її елементами, досягнення відповідності до принципів побудови бюджетної системи. Для вирішення проблеми розподілу доходів від операцій з капіталом необхідно оцінити реальні та потенційні можливості бюджетів. Доходи бюджету від операцій з капіталом в цілому мають тенденцію до збільшення, однак їх залежність від різних факторів призводить до певних коливань. В останні роки розподіл надходжень від операцій з капіталом в більшій мірі зміщений в бік місцевих бюджетів. Так, фактичний розподіл загальних надходжень в цілому проходив на користь міських бюджетів — до них в середньому надходило близько 50 відсотків загальної суми доходів від операцій з капіталом, частка ж даних доходів у державному бюджеті має стійку тенденцію до зниження.

Факторами, від яких залежить розподіл доходів від операцій з капіталом є: внутрішня економічна політика держави, яка ґрунтується на досягненні поставлених державою цілей, виконанні державних програм і передбачає збільшення доходів державного бюджету; рівень розвитку місцевої економіки та її спеціалізація визначають спрямованість та швидкість обороту грошових потоків, що дають можливість акумулювати додаткові кошти в бюджет; чисельність, віковий склад та рівень доходів населення — впливає на можливість місцевих органів отримати додаткові грошові кошти від продажу основного капіталу, землі та державних запасів товарів до бюджету цього регіону (чим більше матеріальне забезпечення та соціальний захист населення регіону, тим більше коштів вони готові витратити на додаткові блага, якими в цьому випадку є земля та дорогоцінності); розвиток підприємництва в регіоні — характеризує активність процесу купівлі — продажу земельних ділянок, участі у продовольчих, земельних та інших аукціонах, сприятиме збільшенню як доходів від операцій з капіталом, так і податкових надходжень до бюджету, сприяння розвитку бізнесу та захист інтересів підприємців підвищить стабільність їх роботи та прибутковості, що збільшить зацікавленість у додаткових трудових та

матеріальних ресурсах, нових технологіях і матеріальних благах; природно-кліматичні та екологічні умови, наявність шляхів сполучення, розташування населеного пункту зумовлюють інтенсивність вкладання коштів у земельні ресурси, що також є джерелом доходів місцевих бюджетів.

Враховуючи тенденційно низьку оцінкову базу джерел формування неподаткових доходів бюджету, складно спрогнозувати істотні динамічні структурні зрушення у їх складі в бік збільшення. Серед несприятливих чинників розв'язання вказаної проблеми є насамперед складність реалізації пріоритетів фіскально-бюджетної доктрини держави з огляду на нестабільність економічної ситуації в країні. Пріоритетним завданням макроекономічної фінансової тактики було й залишається своєчасне маневрування фінансовими ресурсами відповідно до вимог і потреб суспільного розвитку. Отже, необхідно всебічно науково обґрунтувати комплекс заходів, спрямованих на активізацію доходної та перерозподільної функції неподаткових форм акумуляції ВВП і національного доходу у бюджеті, поетапно запровадивши їх у чинну вітчизняну практику бюджетування.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВПЛИВУ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ НА СИСТЕМУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

3.1. Проблемні аспекти формування дохідної частини бюджету

Започаткування трансформації системи управління фінансами країни у напрямі переходу до середньострокового планування, реформування податкової та бюджетної систем, виконання ключових показників державного бюджету у 2016 р. стали важливими кроками у забезпеченні необхідного рівня макроекономічної стабільності. Поступове відновлення економічної стабільності в державі та покращення фінансових результатів функціонування суб'єктів господарювання, зниження податкового навантаження на загальний фонд оплати праці здійснило позитивний вплив на систему формування надходжень до Державного бюджету України, однак, реформування податково-бюджетних відносин у напрямі фіскальної децентралізації продовжується, що обґрунтовує необхідність проведення аналізу структури та динаміки податкових надходжень до Державного бюджету України.

Проблемами, що перешкоджають у отриманні достатнього рівня податкових надходжень до бюджету є:

Зменшення обсягів виробництва національних підприємств та зменшення їх кількості, що супроводжуються скороченням робочих місць через нестабільну ситуацію в країні та високий рівень інфляції, це робить фактичні суми надходжень таких податків, як: ПДФО та податок на прибуток нижчими від очікуваних.

Надання податкових пільг, які впливають на ефективність формування доходів бюджету. Безсистемне та невиправдане надання податкових пільг (велика кількість податкових пільг для одних підприємств означає високі податкові ставки для інших, що змушує останніх ховати свої доходи з метою збереження конкурентоздатності), звільнень від оподаткування та масштабне

ухилення від сплати податків звужує базу оподаткування. Усе це призводить до зменшення надходжень до бюджету.

Неефективна податкова політика, що викликає явище ухилення від сплати податків та диспропорції у розподілі податкового навантаження.

Основними проблемами формування податкових надходжень є:

зі зростанням ставок податків, що збільшило надходження до бюджету коштів, паралельно зростає соціальна напруга в суспільстві, що почала виражатися в недовірі до дій державного апарату, тому випадків ухилення від сплати податків та існування тіньових схем ведення бізнесу стало значно більше;

відтік іноземних інвестицій та нестабільність національної валюти почали призводити до скорочень на підприємствах, зменшення обсягів їх виробництва або взагалі їх закриття;

ухилення від сплати податків не тільки підприємств, які по різних причинах не мають можливості сплачувати податки, але й поширюється тенденція до несплати податків фінансово здорових підприємств;

зменшилися надходження рентної плати за транспортування;

значне зменшення податку на міжнародну діяльність та зовнішні операції, що пов'язане зі зменшенням обсягів зовнішньоторговельних операцій.

При цьому також зазнала змін і структура аналізованих податків: внаслідок різкого скорочення обсягів імпорту відбулося зменшення частки ввізного мита та відповідне збільшення частки вивізного у загальній структурі податків.

Неподаткові надходження піддаються впливу економічної кон'юнктури. Так, в умовах економічного зростання і підвищення реального ВВП відбувається відповідне збільшення доходів від власності та підприємницької діяльності, адміністративних зборів і надходжень від некомерційного та побічного продажу, інших неподаткових надходжень. Навпаки, в умовах фінансової кризи та пов'язаного з нею скорочення обсягів одержавлення ВВП, вказані джерела доходів зменшуються як в абсолютному, так і у відносному вимірах. Натомість стабільно динамічним залишається зростання власних

надходжень бюджетних установ, що є наслідком активізації платних послуг у невиробничій сфері з огляду на зменшення масштабів бюджетного фінансування.

Однією із проблем неподаткових надходжень є високий рівень адміністративного тиску, який виявляється при стягненні адміністративних зборів та платежів. Спроби уряду збільшити доходи від державних підприємств, створюють негативні перешкоди для працівників державного та комунального секторів економіки. Через велику кількість доходів, які вони віддають до державного бюджету, у їхньому розпорядженні не залишається достатня кількість фінансових ресурсів для розвитку очолюваних підприємств, підвищення конкурентоспроможності вироблених товарів та наданих послуг, що з часом починає знижувати їхню дохідність.

Основні проблеми формування неподаткових надходжень:

зменшення доходів від власності та підприємницької діяльності до державного бюджету, причиною якого стала відсутність коштів, що перераховуються до бюджету НБУ;

зменшення надходженням адміністративних зборів і платежів.

Наступною статтею доходів є дохід від операцій з капіталом, що у 2016 році дещо збільшився порівняно з 2015 роком на 11%, а у 2015 році значно зменшився порівняно з 2014 роком. Основною причиною цього є збільшення майже удвічі надходжень від реалізації державних запасів товарів.

Найбільші обсяги надходжень від реалізації державних запасів товарів пояснюються політикою держави щодо формування та управління певними видами товарів з метою регулювання внутрішнього попиту та цін на певні види товарів. У першу чергу це стосується зернових. Низькі обсяги доходів від операцій з капіталом у загальній структурі доходів бюджету зумовлені відсутністю ринку землі та нерозвиненістю ринків як матеріальних, так і нематеріальних активів.

До заходів удосконалення надходжень до Державного бюджету України слід віднести: здійснення моніторингу із застосуванням аудиту, аналізу та постійного

контролю за стягненням податків, зборів і обов'язкових платежів та мобілізацією доходів бюджету; своєчасна розробка, експертиза, всебічне обговорення й затвердження бюджету; інвестування бюджетних коштів у розвиток галузей, які втілюють у виробництво наукові досягнення та визначають рівень економічної потужності держави; залучення іноземного капіталу до України; проведення інвентаризації діючих пільг та пільгових режимів з метою оцінки їх ефективності та доцільності; переорієнтація податкової політики із суто фіскальних цілей на стимулювання економічного зростання тощо. Враховуючи комплекс макроекономічних проблем та загроз, які супроводжують процес позичкового фінансування державних видатків, економічна стратегія держави має бути спрямована на пошук альтернативних джерел поповнення дохідної частини бюджету. В якості такої альтернативи можуть виступити: - підвищення податку на прибуток для великих підприємств, тобто фінансових та промислово-фінансових груп, які мають значні річні обороти або ж, навпаки, застосування стимулюючої моделі податку на прибуток, де оподаткуванню за звичайною ставкою підлягатиме та частина прибутку, яку акціонери бажатимуть отримати в якості дивідендів.

Визначення бюджету розвитку Державного бюджету як складової спеціального фонду Державного бюджету та запровадження окремого планування і обліку надходжень та видатків бюджету розвитку Державного бюджету на рівні окремого документа, який має формуватися як додаток до Державного бюджету на відповідний рік.

Перегляд джерел формування загального та спеціального фондів Державного бюджету шляхом введення до джерел формування спеціального фонду Державного бюджету з подальшим їх спрямуванням до бюджету розвитку Державного бюджету: надходжень від приватизації державного майна (повністю або частково); зборів за спеціальне використання природних ресурсів; інших неподаткових надходжень; доходів від операцій з капіталом, зокрема, надходжень від продажу основного капіталу, реалізації державних запасів товарів, продажу землі та нематеріальних активів; коштів від урядів

зарубіжних країн та міжнародних організацій, грантів та дарунків; —коштів, що надаються із загального фонду Державного бюджету відповідно до Закону.

Через бюджет розвитку Державного бюджету здійснюється фінансування бюджетних програм, які спрямовані переважно на економічний розвиток, та субвенцій на виконання інвестиційних проектів. Кошти на реалізацію зазначених бюджетних програм спрямовуються до відповідних розпорядників бюджетних коштів — органів державного управління, кошти субвенцій на виконання інвестиційних проектів — до бюджетів розвитку місцевих бюджетів, які є складовою спеціальних фондів місцевих бюджетів.

Логіка побудови бюджетів розвитку місцевих бюджетів залишається такою самою, яка передбачена чинним законодавством, зокрема Бюджетним кодексом. Тут необхідно лише переглянути у бік збільшення джерела надходжень коштів (наприклад, увівши до них нові податки, такі, як податок на нерухомість та інші неподаткові надходження) та удосконалити планування видатків, які здійснюються за рахунок коштів бюджету розвитку місцевого бюджету.

Отже, основними проблемами формування доходів Державного бюджету України станом на 2017 рік є:

збільшення податкових надходжень за рахунок платників податків, тобто за рахунок знаходження нових джерел оподаткування і підвищення ставок податків, що в першу чергу призводить до ухилення сплати податків і ненадходження доходів;

відтік іноземних інвестицій та нестабільність національної валюти, що призводить до скорочень на підприємствах, зменшення обсягів їх виробництва або взагалі їх закриття;

зростання інфляції, що перш за все відображається в імпортних товарах, і завдяки цьому відбувається зменшення ввезення товарів;

ухилення від сплати податків не тільки підприємств, які по різних причинах не мають можливості сплачувати податки, але й поширюється тенденція до несплати податків фінансово здорових підприємств;

зменшилися надходження рентної плати за транспортування;
значне зменшення податку на міжнародну діяльність та зовнішні операції, що пов'язане зі зменшенням обсягів зовнішньоторговельних операцій;
зменшення доходів від власності та підприємницької діяльності до державного бюджету, причиною якого стала відсутність коштів, що перераховуються до бюджету НБУ;

зменшення надходженням адміністративних зборів і платежів.

Завдання податкової політики на 2018 рік:

імплементация у податкове законодавство BEPS;
організація діяльності Служби фінансових розслідувань;
запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів;
запровадження подання єдиної звітності за ЄСВ та ПДФО;
оновлення/залучення нових міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування з Німеччиною, Францією, Іспанією, Туреччиною;
перегляд ставок акцизного податку, екологічного податку та рентної плати;
поступове наближення ставок акцизного податку на тютюнові вироби до рівня ЄС.

Завдання податкової політики на 2019–2020 рр.:

запровадження загального декларування доходів і витрат фізичних осіб та їх контролю;
подальше зниження податкового навантаження на заробітну плату;
проведення переговорів щодо міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування зі Швецією, Індією, Казахстаном, Чорногорією, ОАЕ, Молдовою, Данією;
перегляд ставок акцизного податку, екологічного податку та рентної плати;
продовження поступового наближення ставок акцизного податку на тютюнові вироби до рівня ЄС.

3.2. Пріоритетні завдання бюджетної політики у процесі формування дохідної частини бюджету

Для того, щоб подолати проблеми, які перешкоджають надходженню податкових доходів до державного бюджету у достатній кількості можемо запропонувати такі шляхи:

- одним з найвагоміших податків є акцизний, тому необхідно підвищувати ставки акцизу, адже в будь-якому разі купуватимуться алкоголь, цигарки та пальне, що призведе до збільшення надходжень до бюджету;
- необхідно збільшувати оподаткування великих платників податків, адже саме у їх руках зосереджена найбільша кількість фінансових ресурсів та їхнє число зростає. Це дозволить отримувати більше доходів у бюджет від підприємств, які мають на це можливості і злегка звільнити від податкового тягара малих компаній, що сприятиме зменшенню фактів приховування доходів та оборотів діяльності;
- зменшити кількість наданих податкових пільг, створити та законодавчо затвердити перелік напрямів, на які вони надаються;
- підвищити ставки ввізного мита на купівлю електрокарів, з метою стимулювання роботи національних виробників.

Для того щоб збільшити суми неподаткових надходжень до державного бюджету від неподаткових доходів ми пропонуємо:

- сприяти зміцненню фінансового становища підприємств, статутний капітал яких по більшій мірі складається із державних коштів. Недарма кажуть, що для того, щоб отримати позитивний результат від чогось необхідно в нього інвестувати. Тому при фінансовій допомозі державним або частково державним підприємствам у цьому періоді можна буде збільшити фінансовий результат їхньої діяльності надалі;

- збільшення кількості платних послуг у бюджетних установах. Усі ми знаємо, що державних коштів не вистачає для фінансування цих закладів, тому потрібно шукати додаткові надходження зі сторони населення країни.

Наголошуючи на тому, що врегулювання податкових надходжень – це досить глобальна та клопітка справа, можна звернути увагу на менш значимі фактори впливу на формування доходів, а саме: цільові фонди та доходи від операцій з капіталом. Це допоможе врегулювати надходження до бюджету держави, а також покращить соціально-економічний її стан. Як відомо, на стан доходів Державного бюджету сучасності певним чином впливає зміна обсягів ВВП, військові дії на Сході України та втрата територій від анексії. Таким чином, необхідно знайти ефективні шляхи вдосконалення щодо формування доходів бюджету.

Дослідивши стан Державного бюджету України можна сказати, що лише за умови активізації реального сектора економіки та створення в країні новоствореної вартості буде забезпечено зростання податкових надходжень до державного бюджету.

Фінансово-податкові реформи та напрями формування економічних відносин мають бути направлені на забезпечення стабільності та сталої тенденції зростання доходів бюджету шляхом: прийняття ефективного й забезпечення стабільності чинного законодавства, його простоти й однозначності в трактуванні, а також розробки відповідного дієвого механізму планування та регулювання податкового навантаження; проведення інвентаризації діючих пільг, пільгових режимів на предмет відповідності їх вимогам часу та ефективності; прийняття спеціального закону про пільги, визначення змісту, статусу, об'єкта й суб'єктів, необхідності їх і напрямів фінансування; запровадження державного обліку та контролю за використанням коштів непрямого бюджетного фінансування; пошуку резервів мобілізації доходів бюджету за рахунок впровадження оподаткування нерухомості; розширення податкової бази за рахунок легалізації та регулювання доходів юридичних і фізичних осіб; уніфікації акцизного збору, платежів за спеціальне

використання природних ресурсів як податку та зменшення рівня непрямого оподаткування в частині справляння ПДВ.

Необхідно змінити ідеологію та сутність непрямого оподаткування в інтересах кожного громадянина й держави в цілому. При підготовці Податкового кодексу було б доцільно запропонувати мораторій на введення змін і доповнень до податкового законодавства, у тому числі на розширення переліку пільг, списання та реструктуризацію податкової заборгованості. З метою забезпечення сталої тенденції зростання доходів бюджету необхідно запровадити механізм стимулювання інтересів територій щодо розширення податкової бази та забезпечення легалізації "тіньових" доходів шляхом, по-перше, забезпечення стабільності бази доходів бюджету територій при визначенні трансфертів впродовж 3-5 років; по-друге, запровадження диференційованого (стимулюючого) підходу врахування приросту (зменшення) відповідної бази доходів при визначенні на наступні 3-5 років трансфертів для відповідних територій. Одним із головних напрямів пошуку резервів забезпечення стабільного надходження платежів і приросту доходів бюджету залишається реалізація і приросту доходів бюджету залишається реалізація важливого принципу побудови бюджетних відносин розмежування та закріплення податків, зборів і обов'язкових платежів за окремими ланками (рівнями) бюджетної системи. Необхідність удосконалення податкової системи України очевидна.

На даний час ця система потребує перенесення центру ваги з фіскальної функції до функції регулюючої. З погляду дискусії в Україні навколо фіскальної політики в цілому та податкової реформи зокрема, істотними є три зауваження. По-перше, недоречно розглядати зміни в податковій системі, не визначивши пріоритетів у видатках уряду (частка у ВВП, структура видатків, співвідношення між видатками центрального уряду та місцевих органів влади). По-друге, якими б не були варіанти ставок оподаткування, кількості податків тощо, повинен братися до уваги стан платіжного балансу. По-третє, впорядкування урядових видатків та податкова реформа не стануть реальними без вияву потужної політичної волі, передусім із боку виконавчої влади, і необхідного організаційно-правового

забезпечення. Можна запропонувати такі заходи для удосконалення податкової системи України: основним податковим платежам необхідно надати більшої еластичності в плані диференціації ставок податків, скорочення пільгового оподаткування, гармонізації податків на споживання з податками на особисті доходи і прибутки підприємств. Мається на увазі, що податки повинні доповнювати один одного з метою досягнення рівномірного податкового навантаження, оптимального перерозподілу коштів між окремими соціальними групами і територіями; кардинальних змін заслуговує чинний в Україні порядок справляння податків на споживання; тут йдеться передусім про податок на додану вартість, із якого майже 50% платників мають пільги, що деформує вартісні пропорції в доходах громадян і може мати негативні соціальні наслідки.

Необхідно якомога більше скоротити число пільгових категорій з одночасним зниженням ставки податку на додану вартість; податок на прибуток підприємств недостатньо мірою виконує регулятивні функції, для їх підвищення необхідно диференціювати ставки залежно від розміру отриманого підприємством прибутку, маючи на увазі, що ступінь диференціації не повинен бути надто великим; з огляду на світовий досвід потребує вдосконалення амортизаційна політика в Україні: передбачене законодавством оподаткування капітального доходу від індексації вартості основних фондів, недостатньо диференційована шкала норм прискореної амортизації для основних фондів третьої групи, застосування понижувального коефіцієнту амортизаційних відрахувань, спроби узаконити перерахування до бюджету частини амортизації – все це значно гальмує реальні інвестиції; потребує також удосконалення оподаткування доходів фізичних осіб: моніторинги, проведені зарубіжними й українськими вченими свідчать, що 70% платників податків відмовляються збільшувати свої доходи, якщо гранична ставка оподаткування особистих доходів перевищує 30%, а тому якраз такою вона повинна бути в Україні; досвід розвинених країн переконує, що пільги найчастіше надаються на умовах податкового кредиту.

Виходячи з цього можна запропонувати впорядкування податкових пільг в Україні: пільги не повинні бути особистими (надаватися окремим платникам),

вони повинні мати цільовий характер. Суми, отримані підприємствами від відрахувань із податкової бази, а також зменшення податкового зобов'язання мають розглядатися як субсидії і використовуватися на законодавчо встановлені цілі. Одним із напрямів ефективного формування доходної частини бюджету є детальний аналіз виконання кожної статті протягом попередніх років та врахуванням певних об'єктивних причин відхилення від передбачених показників. Розглянемо напрями ефективного наповнення доходної частини Державного бюджету: Прискорити прийняття Податкового кодексу, стратегічними напрямками якого доцільно зробити спрощення податкової системи, посилення мотивації вітчизняних виробників, формування для підприємств діючих економічних стимулів сприятливих до сплати податків, рішуча відмова від тих податків, сплату яких важко контролювати, перехід до обкладання податками окремих об'єктів власності, нерухомості, придбання предметів розкіші, змінний дохід на експортно-імпорتنі операції, включаючи вивіз капіталу, рентні платежі. Законодавчо ввести правила, відповідно з якими обмежити величину змін у проект бюджету, які можуть вносити депутати при його проходженні в Верховній Раді України, рамками корекції статей і об'ємів постатейних видатків без збільшення їх загальних об'ємів, без зміни рівня бюджетного дефіциту, ставок податків, відрахувань та зборів до бюджету. Встановити комітетам Верховної Ради України ліміти засобів на законодавчі ініціативи.

Необхідним є прискорення здійснення адміністративної реформи з ціллю скорочення бюджетних витрат на утримання виконавчої влади за рахунок оптимізації структури та функцій державного апарату. У тому числі, по одному з основних напрямів адміністративної реформи, а саме поступово переоцінити діяльність галузевих міністерств і відомств на представлення різного роду послуг та рекомендацій підприємствам галузі на госпрахункових основах та зниження за рахунок цього бюджетних затрат на їх утримання. Чітко визначити та закріпити за окремими міністерствами та відомствами функції відносно виконання відповідних статей доходної частини бюджету та державних позабюджетних фондів та покласти на них відповідальність за їх наповнення в затверджених розмірах.

Міністерствам та відомствам при координації з боку Міністерства економіки та Національного агентства по управлінню державними корпоративними правами підготувати та реалізувати програми підвищення доходів на кожному державному підприємстві, а також на тих, які мають акції держави. Об'єктивною передумовою забезпечення оптимальної збалансованості бюджету будь – якої країни є його реальне наповнення, в основі якого – економічне зростання.

Реалізація податкової політики передбачає: розроблення та внесення змін до Податкового кодексу України з метою: зміни ставок оподаткування, визначених в абсолютних значеннях, з урахуванням індексів споживчих цін, індексів цін виробників промислової продукції щодо деяких податків і зборів; адаптації податкового законодавства України до законодавства Європейського Союзу; підвищення ефективності адміністрування податків; - зменшення обсягу податкової звітності; інтенсифікацію процесу стягнення податкового боргу; своєчасне бюджетне відшкодування податку на додану вартість; проведення моніторингу застосування норм Податкового кодексу України та усунення виявлених недоліків; удосконалення нормативно-методичної бази з бухгалтерського обліку з метою забезпечення реалізації положень Податкового кодексу України та з урахуванням вимог міжнародних стандартів; запровадження інструментарію оцінки ефективності отримання податкових пільг, забезпечення цільового їх використання та відповідальності отримувачів за порушення умов надання таких пільг; вжиття комплексу заходів з протидії заниженню митної вартості товарів; здійснення методологічно-організаційних заходів щодо належного.

До заходів удосконалення надходжень до Державного бюджету України слід віднести: здійснення моніторингу із застосуванням аудиту, аналізу та постійного контролю за стягненням податків, зборів і обов'язкових платежів та мобілізацією доходів бюджету; своєчасна розробка, експертиза, всебічне обговорення й затвердження Верховною Радою проекту «Закону про Державний бюджет" не пізніше грудня кожного поточного року на черговий рік; інвестування бюджетних коштів у розвиток галузей, які втілюють у виробництво

наукові досягнення та визначають рівень економічної потужності держави; залучення іноземного капіталу до України; впровадження цивільно-правових методів державного контролю за правильністю та своєчасністю сплати податків фізичними і юридичними особами; забезпечення стабільності, простоти й однозначності в трактуванні податкового законодавства; проведення інвентаризації діючих пільг та пільгових режимів з метою оцінки їх ефективності та доцільності; переорієнтація податкової політики із суто фіскальних цілей на стимулювання економічного зростання тощо. Враховуючи комплекс макроекономічних проблем та загроз, які супроводжують процес позичкового фінансування державних видатків, економічна стратегія держави має бути спрямована на пошук альтернативних джерел поповнення дохідної частини бюджету. В якості такої альтернативи можуть виступити: - підвищення податку на прибуток для великих підприємств, тобто фінансових та промислово-фінансових груп, які мають значні річні обороти або ж, навпаки, застосування стимулюючої моделі податку на прибуток, де оподаткуванню за звичайною ставкою підлягатиме та частина прибутку, яку акціонери бажатимуть отримати в якості дивідендів. На іншу частину прибутку, яку підприємство планує інвестувати, будуть поширюватися спрощені податкові режими у формі знижених податкових ставок на прибуток, або загалом звільнення від оподаткування тієї частини податку на прибуток, яку підприємство реінвестує у модернізацію; - запровадження підвищеної ставки ПДВ на товари розкоші; - розширення групи підакцизних товарів: стягувати податок з операцій придбання товарів, які є товарами преміям - класу та / або шкідливі для здоров'я; - підвищення ставок екологічного податку; - оптимізація системи податкових пільг; - посилення боротьби з мінімізацією оподаткування та ухилянням від сплати податків; - збільшення кількості послуг, що надаються державними органами та пошук нових видів платних послуг; - запровадження стратегічного бюджетного планування; - тощо. Вивчення і дослідження світового досвіду формування центрального бюджету є важливою передумовою для його

удосконалення в Україні. Це несе у собі широкі можливості для ефективного впровадження в нашої країні в умовах утвердження в країні ринкових відносин.

Відповідно до поставленої мети бюджетна політика держави у сфері доходів має бути спрямована на вирішення завдань, зміст та пріоритетність яких залежить від етапу розвитку країни та суспільно- економічної ситуації. До таких завдань на сучасному етапі можна віднести:

створення сприятливих фінансово-економічних умов для подолання негативних тенденцій розвитку національної економіки та переходу до сталого економічного розвитку;

формування достатнього централізованого фонду фінансових ресурсів держави для можливості повного виконання покладених на неї функцій та завдань, достатнього для ефективного функціонування державного апарату фінансового забезпечення працівників установ, організацій, забезпечення стабільного фінансового стану держави;

досягнення достатніх для нормальної життєдіяльності громадян соціальних стандартів, забезпечення рівня добробуту населення та формування достатнього рівня доходів домогосподарств для виконання ними характерних функцій та завдань, дотримання екологічних стандартів;

сприяння структурній трансформації економіки України з метою поглиблення рівня переробки сировинної продукції, розширення імпортозаміщуючих та експортоорієнтованих виробництв, розвитку ринкової та транспортної інфраструктури, запровадженню високотехнологічних виробництв з дотриманням стандартів Європейського Союзу, що в цілому збільшуватиме конкурентоспроможність національної економіки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Започаткування трансформації системи управління фінансами країни у напрямі переходу до середньострокового планування, реформування податкової та бюджетної систем, виконання ключових показників державного бюджету у 2016 р. стали важливими кроками у забезпеченні необхідного рівня макроекономічної стабільності. Поступове відновлення економічної стабільності в державі та покращення фінансових результатів функціонування суб'єктів господарювання, зниження податкового навантаження на загальний фонд оплати праці здійснило позитивний вплив на систему формування надходжень до Зведеного бюджету України, однак, реформування податково-бюджетних відносин у напрямі фіскальної децентралізації продовжується, що обґрунтовує необхідність проведення аналізу структури та динаміки податкових надходжень до Зведеного бюджету України.

У результаті дослідження можна зробити висновок, що провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які справляються до державного бюджету. У Державному бюджеті України податкові надходження займають близько 80-82%, тобто є найбільшою бюджетоутворюючою ланкою. За досліджуваний період загальна сума податкових надходжень зросла вдвічі, але попри абсолютний приріст, їх частка у бюджеті є нестабільною. Це свідчить про те, що хоча й відбувається постійне вдосконалення оподаткування, фіскальний потенціал податків є невикористаним через податкові пільги, ухилення від сплати, недоліки в адмініструванні, податкову заборгованість. Для досягнення максимального ефекту в реалізації заходів податкової політики пріоритетність варто надавати таким, які сприяють економічному зростанню. а відтак — наповненню державної казни податковими надходженнями.

Загальний обсяг податкових надходжень у структурі доходів Державного бюджету має тенденцію до зростання. Загальною тенденцією зміни структури податкових надходжень до Державного бюджету є суттєве і стабільне зниження

частки основного прямого податку – податку на прибуток, а також збільшення частки непрямих податків, таких як ПДВ та акцизний податок, що характерно для часів економічного спаду, в умовах яких непрямі податки найчастіше виконують основну бюджетоутворюючу роль.

Основним бюджетоутворюючим податком в Україні залишається ПДВ. Другий непрямий податок за рівнем його фіскальної ефективності на даному етапі розвитку економіки є акцизний податок, питома вага якого в структурі податкових надходжень має тенденцію до зростання.

Проблемами, що перешкоджають у отриманні достатнього рівня податкових надходжень до бюджету є:

зменшення обсягів виробництва національних підприємств та зменшення їх кількості, що супроводжуються скороченням робочих місць через нестабільну ситуацію в країні та високий рівень інфляції, це робить фактичні суми надходжень таких податків, як: ПДФО та податок на прибуток нижчими від очікуваних;

надання податкових пільг, які впливають на ефективність формування доходів бюджету. Безсистемне та невиправдане надання податкових пільг (велика кількість податкових пільг для одних підприємств означає високі податкові ставки для інших, що змушує останніх ховати свої доходи з метою збереження конкурентоздатності), звільнень від оподаткування та масштабне ухилення від сплати податків звужує базу оподаткування. Усе це призводить до зменшення надходжень до бюджету;

неефективна податкова політика, що викликає явище ухилення від сплати податків та диспропорції у розподілі податкового навантаження.

Джерела формування дохідної частини державного бюджету є важливим показником ефективності роботи бюджетної системи країни, а відтак оптимальна структура доходів є не лише бажаною, а й необхідною. Структурна оптимізація доходів бюджету значною мірою залежить від факторів, які є унікальними для певної країни, через що теоретично малоімовірним є існування єдиної

універсальної структури доходів державного бюджету, яка повною мірою задовольняла б потреби бюджетного механізму будь-якої держави.

Оптимізацію структури дохідної частини бюджету можна розглядати як мінімум з двох боків. По-перше, оптимізація передбачає максимізацію податкових надходжень до бюджету, оскільки за інших рівних умов держава зацікавлена у отриманні додаткових фінансових ресурсів для ефективнішого перерозподілу ВВП і забезпечення соціальних гарантій. По-друге, оптимізація передбачає мінімізацію соціальної несправедливості.

У країнах, де найбільша частка в структурі доходів бюджету припадає на непрямі податки, держава керується першим принципом. Такий сценарій виправданий за умов низької культури сплати податків населенням країни, високого рівня тінізації економіки, а тому спостерігається переважно в країнах, що розвиваються, та в країнах з перехідною економікою, в тому числі й в Україні. Оскільки ухилення від непрямих податків практично неможливе, то за допомогою податку на додану вартість та інших непрямих податків держава забезпечує стабільно високий рівень податкових надходжень.

З іншого боку, розвинуті країни здебільшого керуються принципом соціальної справедливості. Так, у дохідних частинах бюджетів розвинутих країн непрямі податки традиційно займають невелику частку, причому найбільш соціально несправедливий за своєю сутністю податок на додану вартість присутній лише у 40 країнах світу. Податки, що передбачають прогресивну шкалу оподаткування, забезпечують поповнення бюджету за рахунок забезпечених верств населення на користь соціально незахищених, а тому серед доходів державних бюджетів розвинутих країн переважають надходження від податку на доходи фізичних осіб та від податку на прибутки юридичних осіб. Так, у більшості розвинутих країн надходження від особистого прибуткового податку становлять понад 30% доходів державного бюджету, тобто у 6 разів більшу частину, ніж в Україні.

Для того, щоб подолати проблеми, які перешкоджають надходженню податкових доходів до державного бюджету у достатній кількості можемо запропонувати такі шляхи:

одним з найвагоміших податків є акцизний, тому необхідно підвищувати ставки акцизу, адже в будь-якому разі купуватимуться алкоголь, цигарки та пальне, що призведе до збільшення надходжень до бюджету;

необхідно збільшувати оподаткування великих платників податків, адже саме у їх руках зосереджена найбільша кількість фінансових ресурсів та їхнє число зростає. Це дозволить отримувати більше доходів у бюджет від підприємств, які мають на це можливості і злегка звільнити від податкового тягара малих компаній, що сприятиме зменшенню фактів приховування доходів та оборотів діяльності;

зменшити кількість наданих податкових пільг, створити та законодавчо затвердити перелік напрямів, на які вони надаються;

підвищити ставки ввізного мита на купівлю електрокарів, з метою стимулювання роботи національних виробників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богатирьова Є. М. Податкові реформи в Україні: результативність та стратегічні орієнтири : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Богатирьова Євгенія Миколаївна ; Одес. нац. екон. ун-т. – Одеса, 2016. – 19 с.
2. Богма О.С. Сутність бюджетної безпеки в системі забезпечення національних інтересів / О.С. Богма // Економіка і суспільство. – 2016. – № 4. – С. 282–285
3. Боголіб Т. М. Бюджетна політика як інструмент макроекономічної стабільності / Т.М. Боголіб // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 3–4. – С. 84–87.
4. Бюджетна складова реалізації домінантних напрямів суспільного розвитку: монографія / За ред. Л.В. Лисяк. — Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. — 396 с.
5. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Урядовий кур'єр. – 17 серпня 2010. – № 151.
6. Бюджетний менеджмент / за ред. В.Г. Дем'янишина, Г.Б. Погрішук. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 558 с.
7. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія / І.Я. Чугунов, М.Д. Пасічний, Т.І. Крикун та ін.; за заг. ред. І.Я. Чугунова. – К.: Глобус-Пресс, 2018. – 352 с.
8. Бюджетно-податкова політика України в умовах децентралізації [Текст] : монографія / [О. Ю. Бобровська та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Бобровської, Т. А. Крушельницької ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. - Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. - 163 с.
9. Б'юкенен Дж. М. Суспільні фінанси і суспільний вибір: два протилежних бачення держави / М. Дж. Б'юкенен, Р. А. Масгрейв ; [пер. з англ. А. Іщенко]. – К. : ВД “Києво-Могилянська академія”, 2004. – 175 с
10. Василик О.Д. Теорія фінансів : підручник / О.Д. Василик. – К.: НІОС. – 2000. – 416 с.

11. Василик О. Д., Павлюк К. В. Бюджетна система України: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – С.53.
12. Варналій З. С. Податкова політики України: стан, проблеми та перспективи : монографія / З. С. Варналій, П. В. Мельник. — К. : Знання України, 2008. — 675 с.
13. Ватульов А. В. Фінансова політика в системі державного регулювання економіки // Экономический вестник университета. Сборник научных трудов ученых и аспирантов. 2017. №35-1.
14. Голодинський О. Ю. Управління доходами бюджету та напрямки його вдосконалення в Україні / Ю. О. Голодинський [Електронний ресурс] // Економіка. Фінансові відносини. — 2010. — № 9. — С. 38.
15. Горин В. Проблеми підвищення фіскальної ефективності податку на додану вартість / В. Горин // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 2(41). – С. 118-126.
16. Городецька, Т. Е., and А. С. Поровай. "Аналіз податкових надходжень в системі доходів бюджету." *Young* 42.2 (2017).
17. Гусаревич Н.В. Формування доходів в умовах економічних перетворень / Н.В. Гусаревич // Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди. – 2016. – № 30/1. – С. 152–158.
18. Гусаревич Н.В., Адаменко І.П. Особливості формування дохідної частини державного бюджету у країнах ЄС з розвинутою економікою. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 12. С. 11–15.
19. Далевська Т.А. Система формування доходів бюджетів місцевого самоврядування: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. [«Розвиток фінансової системи України в умовах економічних перетворень:»], (Київ, 15–16 квіт. 2015 р.) / І.Я. Чугунов, М.В.Тарасюк, Т.В.Канєва та ін.; відп. за вип. І.Я. Чугунов. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – С. 105–107.

20. Державна Казначейська Служба України: «Звіт про виконання Державного бюджету України за 2017 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
21. Дулік Т.О. Окремі питання щодо реалізації пріоритетних напрямів фіскальної політики України /Т.О. Дулік, Т.Ю. Александрюк. // Актуальні проблеми економіки та фінансів: збірник тез наукових робіт IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ–Санкт-Петербург–Відень, «30» листопада 2015 року / Фінансово-економічна наукова рада, 2015. — С. 101–105. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.inter-nauka.com/uploads/public/14510358582317.pdf>
22. Економічний дискурс : міжнародний збірник наукових праць / відпов. ред. Н. В. Семенишена. – Випуск 3. (м. Львів). – Тернопіль: Крок, 2014. – 307 с.
23. Закон України Про Державний бюджет на 2014 рік №719-7 від 16.01.2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T140719.html.
24. Закон України Про Державний бюджет на 2015 рік №80-8 від 28.12.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T140080.html.
25. Закон України Про Державний бюджет на 2016 рік №928-8 від 25.12.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150928.html.
26. Закон України «Про Державний Бюджет України на 2017 рік» від 21.12.2016р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>.
27. Закон України «Про Державний Бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.
28. Запатріна І.В. Бюджетний механізм економічного зростання / Інститут соціально-економічних стратегій. – К., 2007. - С. 199.

29. Запатріна І.В. Формування фінансової політики держави: євроінтеграційний вимір // І.В. Запатріна / Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 2. – С. 59–73.
30. Західна, О. Р., Л. О. Петик, and О. С. Щур-Живко. "Аналіз доходів та видатків державного бюджету України." *Young* 54.2 (2018).
31. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег : пер. с англ. / Кейнс Дж. М. – М. : Гелиос, 2012. – 352 с.
32. Короткевич, О. В. "Єдиний податок: формування та вплив на доходи бюджету України." *Інвестиції: практика та досвід* 21 (2015): 39-44.
33. Крисоватий А. І. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів / А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук // Економіка України. – 2016. – № 1. – С. 35-51.
34. Крючкова Н.М. Податкова політика в системі макроекономічного регулювання: Монографія / Н.М. Крючкова. – Одеса: Астропринт, 2011. – 190 с.
35. Курило В. І. Податкові ризики сільськогос- подарського виробництва в Україні: фінансово-пра- вова характеристика : монографія / В. І. Курило, В. В. Мушенко, О. С. Риженко ; за заг. ред. д. ю. н., проф. В. І. Курила. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 191 с.
36. Лисяк Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: монографія / Л.В. Лисяк.- К.:ДННУ АФУ, 2009. – 594с.
37. Лисяк Л., Сук М. Податкова політика розвинених країн та можливості її адаптації в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 15. С. 217-221.
38. Луніна, І.О. (2006). Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин. К.: Наукова думка.
39. Макогон В. Д. Фінансово-бюджетна політика як складова соціально-економічних перетворень / В. Д. Макогон, І. П. Адаменко // Науковий вісник Полісся. – 2018. – № 2 (14). Ч. 1. С. 129–135.

40. Маркуц Ю.І., Гусаревич Н.В. Ефективність формування доходів бюджету в умовах економічних перетворень. *Економіка та держава*. 2018. № 8. С. 31–34.
41. Міністерство фінансів України : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua>
42. Мярковський А. І. Основні напрями бюджетної політики на сучасному етапі соціально-економічного розвитку / А. І. Мярковський // Наукові праці НДФІ. – 2006. – Вип. 2 (35). – С. 7-12.
43. Мярковський А. І. Бюджетний кодекс України в контексті бюджетної реформи / А. І. Мярковський // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 3–18.
44. Мярковський А. І., Чугунов І. Я. Бюджетна політика як складова соціально-економічного розвитку країни / А. І. Мярковський, І.Я. Чугунов // Вісник КНТЕУ. – 2010. – № 5. – С. 5–15.
45. Набатова, Юлія Олександрівна, et al. "Проблеми незбалансованості державного бюджету на основі аналізу доходів та видатків бюджетної системи України." (2017).
46. Нікітішин А.О. Аналіз формування доходів місцевих бюджетів. *Науковий огляд: міжнародний науковий журнал*. 2018. Том 2. № 45. С. 27-38.
47. Онищенко С.В. Класифікація загроз бюджетній безпеці держави в умовах фінансової глобалізації / С.В. Онищенко // Економіка і регіон. – 2014. – № 2. – С. 108–13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2014_2_20. 565 Випуск # 12 / 2017 економіка і суспільства
48. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
49. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua
50. Оцінка дисбалансів у бюджетній сфері та шляхи їх подолання. Аналітична записка. / Національний інститут стратегічних досліджень при

Президентів України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1800/>

51. Паєнтко, Т.В., & Безугла, І.А. (2010) Фіскальне регулювання фінансових потоків у державі. Актуальні проблеми економіки, 6 (108), 230- 243.

52. Пасічний М.Д. Податкова політика України в су часних умовах / М.Д. Пасічний // Вісник Одеського національного університету. Сер.: Економіка. — 2016. — Т. 21, Вип. 7 (2). — С. 123—128.

53. Погорелова, Т. В., and Т. В. Погорелова. "Статистичний аналіз впливу факторів на доходи державного бюджету України." (2018).

54. Податковий кодекс України від 02. 12. 2010 р. № 2755 – VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

55. Полторак А. С. Аналіз податкових надходжень у структурі доходів зведеного бюджету України / А. С. Полторак, Є. П. Гнатенко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки. – 2015. – № 2(5). – С. 130–134.

56. Постанова Кабінету Міністрів України «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2018–2020 роки» від 31.05.2017 р. № 411. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/411-2017-p>

57. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році : аналітична доповідь до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України / За ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, О. М. Ляшенко. – К. : НІСД, 2017. – 928 с.

58. Про основні напрями бюджетної політики на 2018-2020 роки: Постанова Верховної Ради від 15.06.2017 № 6591.

59. Про стратегію сталого розвитку україна – 2020: Указ Президента від 12.01.2015

60. Про схвалення проекту Основних напрямів бюджетної політики на 2019-2021 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018

р. № 315-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/315-2018-%D1%80/>

61. Проект Постанови №8357 «Про Основні напрями бюджетної політики на 2019–2021 роки» від 16.05.2018 року. Отримано з: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63995.

62. Самуэльсон П. Э. Экономика. — 18-е изд. / П. Э. Самуэльсон, В. Д. Норд-хаус ; пер. с англ. — М. : Вильямс, 2010. — 1360 с.

63. Смит, А. (2007). Исследование о природе и причинах богатства народов. Пер. с англ. М.: Эксмо

64. Стиглиц Дж. Е. Крутое пике: Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса / Дж. Е. Стиглиц ; пер. с англ. — М. : Эксмо, 2011. — 512 с.

65. Сучасна бюджетна система : правила та процедури / [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження». — К., 2017. — 184 с.

66. Фещенко Л.В. Бюджетна система України: Навчальний посібник / Л.В. Фещенко, П.В. Проноза, Н.В. Кузьминчук. — К.: Кондор, 2008. — С.121-124., - Бібліогр.: 21 назва.

67. Фінанси / за ред. І.О.Лютого. — Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. — 728 с.

68. Формування і функціонування бюджетної системи України (Монографія) / С.О. Булгакова, О.Т. Колодій, Л. В. Єрмошенко та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. — К.: Книга, 2003. — С.93.

69. Фещенко Л. В. Бюджетна система України / Л. В. Фещенко, П. В. Проноза, Н. В. Кузьминчук. — К. : Кондор, 2008. — 440 с.

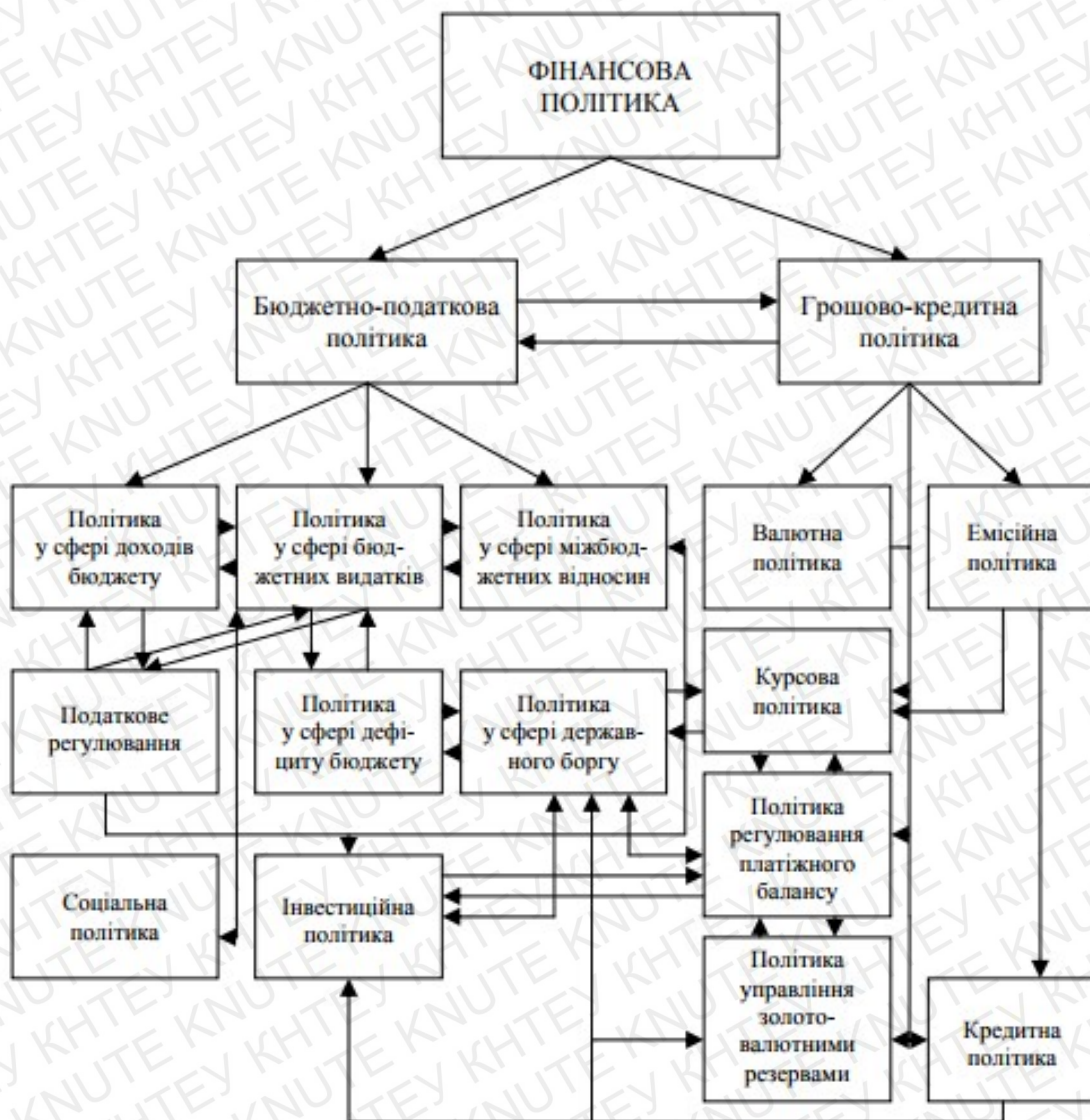
70. Фінанси України: інституційні перетворення та напрями розвитку : монографія / за ред. І.Я. Чугунова. — К. : ДННУ «Академія фінансового управління», 2009. — 848 с.

71. Цимбалюк, І.О., & Міщанчук, О.О. (2012). Особливості визначення податкового навантаження на рівні держави та регіону. Вісник Хмельницького національного університету, Т. 2, 3, 101-106.
72. Цілі розвитку тисячоліття // ПРООН. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/>
73. Чернєва, Л. Д. Статистичний аналіз впливу факторів на доходи державного бюджету України [Текст] / Л. Д. Чернєва, Т. В. Погорєлова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина І – Одеса, ОНЕУ. – 2018. – С. 70 – 78.
74. Чугунов І.Я. Доходи бюджету як складова системи бюджетного регулювання / І.Я. Чугунов, О.В. Зварич // Наукові праці НДФІ. — 2007. — Вип. 1. — С. 3—13.
75. Чугунов І.Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання: [Навчальний посібник]. – К.: НДФІ, 2005. – 259с.
76. Чугунов І.Я. Теоретичні засади розвитку бюджетних відносин / / Вісник КНТЕУ. – 2011. – № 4. – С. 13–22.
77. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетна політика в умовах економічних перетворень// Економічний часопис-XXI. –2016.№ 3-4(2). – С. 66 – 69.
78. Чугунов І.Я. Бюджетні відносини в системі соціально-економічного розвитку країни // Казна Україна. 2014. № 6. С. 25–28.
79. Чугунов І.Я., Брижан К.В. Бюджетна політика в умовах трансформації економіки // Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди. 2017. № 32/1. С. 241 - 251.
80. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень //Вісник КНТЕУ. – 2014. –№ 4. – С. 79– 91.
81. Чугунов І.Я., Пасічний М.Д. Бюджетно-податкова політика економічного розвитку // Науковий вісник Полісся. 2018. № 1(13).Ч.1. С. 54-61.

82. Шаповал С.Л. Формування доходів бюджету в умовах трансформації економіки / С.Л. Шаповал // Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди. – 2016. – № 29/2. – С. 591–595.
83. Шумпетер, Й.А. (2008). Теория экономического развития. М.: Директмедиа паблишинг.
84. Юрій С.І. Концептуальні засади сутності бюджету / С.І. Юрій // Фінанси України. – 2001. – № 10. – С. 3-10.
85. Юрій, Е. О., and В. Ю. Гриник. "Особенности формирования доходной части бюджета в современных условиях." *Young* 40.12.1 (2016).
86. Януль І. Є. Бюджетний процес в Україні та напрями його вдосконалення / І. Є. Януль // Фінанси України. – 2005. – № 9. – С. 25-29

ДОДАТКИ

Механізм реалізації фінансової політики країни

Бюджетна класифікація доходів

Код	Найменування
10000000	Податкові надходження
11000000	Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості
11010000	Податок та збір на доходи фізичних осіб
11020000	Податок на прибуток підприємств
12000000	Податки на власність
12020000	Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів
13000000	Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів
14000000	Внутрішні податки на товари та послуги
14020000	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)
14030000	Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)
14040000	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлею підакцизних товарів
14050000	Податки на окремі категорії послуг
14060000	Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування,
15000000	Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції
15010000	Ввізне мито
15020000	Вивізне мито
16000000	Окремі податки і збори, що зараховуються до місцевих бюджетів
16010000	Місцеві податки і збори, нараховані до 1 січня 2011 року
17000000	Збори на паливно-енергетичні ресурси
17060000	Збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності, нарахований до 1 січня 2016 року,
17070000	Надходження нарахованих і не сплачених зобов'язань Державного підприємства "Енергоринок" перед державним бюджетом по збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію за минулі роки
18000000	Місцеві податки
18010000	Податок на майно

18020000	Збір за місця для паркування транспортних засобів
18030000	Туристичний збір
18040000	Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, що справлявся до 1 січня 2015 року
18050000	Єдиний податок
19000000	Інші податки та збори
19010000	Екологічний податок
19020000	Надходження для фінансового забезпечення реалізації заходів, визначених пунктом 33 розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України
19050000	Збір за забруднення навколишнього природного середовища
19060000	Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства, нарахований до 1 січня 2015 року
19090000	Податки та збори, не віднесені до інших категорій
20000000	Неподаткові надходження
21000000	Доходи від власності та підприємницької діяльності
21020000	Кошти, що перераховуються Національним банком України відповідно до Закону України "Про Національний банк України"
21030000	Відрахування коштів, отриманих від проведення державних лотерей в Україні
21040000	Плата за розміщення тимчасово вільних коштів державного бюджету
21050000	Плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів
21080000	Інші надходження
21110000	Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва
22000000	Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності
22010000	Плата за надання адміністративних послуг
22020000	Плата за утримання дітей у школах-інтернатах
22030000	Судовий збір та надходження від звернення застави у дохід держави
22050000	Позицію виключено
22060000	Кошти, отримані за вчинення консульських дій
22070000	Виконавчий збір
22080000	Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим державним майном
22090000	Державне мито

24000000	Інші неподаткові надходження
24010000	Кошти від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду (крім за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення),
24030000	Надходження сум кредиторської та депонентської заборгованості підприємств, організацій та установ, щодо яких минув строк позовної давності
24040000	Кошти від реалізації надлишкової космічної техніки військового та подвійного призначення
24050000	Кошти від реалізації надлишкового озброєння, військової та спеціальної техніки, нерухомого військового майна Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів та інших державних органів
24060000	Інші надходження
24160000	Концесійні платежі
24170000	Надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту
25000000	Власні надходження бюджетних установ
25010000	Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством
30000000	Доходи від операцій з капіталом
31000000	Надходження від продажу основного капіталу
31010000	Кошти від реалізації скарбів, майна, одержаного державою або територіальною громадою в порядку спадкування чи дарування, безхазяйного майна, знахідок, а також валютних цінностей і грошових коштів, власники яких невідомі
31020000	Надходження коштів від Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння
31030000	Кошти від відчуження майна, що належить Автономній Республіці Крим та майна, що перебуває в комунальній власності
32000000	Надходження від реалізації державних запасів товарів
32010000	Надходження від реалізації матеріальних цінностей державного резерву
32020000	Надходження від реалізації розброньованих матеріальних цінностей мобілізаційного резерву
33000000	Кошти від продажу землі і нематеріальних активів
33010000	Кошти від продажу землі
33020000	Надходження від продажу нематеріальних активів
33030000	Кошти від відчуження земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти

	нерухомого військового майна, що підлягають реалізації, та земельних ділянок, які вивільняються у процесі реформування Збройних Сил України і Державної спеціальної служби транспорту
34000000	Податки на фінансові операції та операції з капіталом
40000000	Офіційні трансфери
41000000	Від органів державного управління
41010000	Кошти, що надходять з інших бюджетів
41020000	Дотації
41030000	Субвенції
50000000	Цільові фонди

Додаток В

Основні показники ПДВ

	Показники		2012	2013	2014	2015	2016
1	ПДВ вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування, у т. ч.:	млрд	37	31	31	40	54
		грн					
		% до надходжень ПДВ	26	24	22	22	23
1.1	ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг)	млрд	83	85	81	108	140
		грн					
1.2	ПДВ СГ підприємств та за іншими операціями	млрд	0	0	0	0	9
		грн					
1.3	Бюджетне відшкодування ПДВ грошовими коштами	млрд	-46	-53	-50	-68	-94
		грн					
2	ПДВ із ввезених на територію України товарів	млрд	102	97	107	139	182
		грн					
		% до надходж	73	75	77	78	77

		ень ПДВ					
3	Сукупні надходження ПДВ до бюджету	млрд грн	139	128	139	179	236

Додаток Д

Доходи загального фонду державного бюджету на 2018 - 2020 роки, тис. грн.

Найменування показника	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Загальний обсяг доходів	673737887,7	790193357,4	839599570,2	890180551,1
у тому числі:				
міжбюджетні трансферти	3922882,5	5479075,8	6611416	9144590,1
податкові надходження	587779676,1	704202221,3	763589533,5	824788173,3
з них:				
податок та збір на доходи фізичних осіб	68677782,4	90531574,9	99093551,4	108311819,8
податок на прибуток підприємств	54566200	72327370,9	81044799,2	89161541,3
податок на додану вартість	293102688	373400000	414300000	451900000
акцизний податок	100366937,5	95590400	91101300	94673000
неподаткові надходження	81067795,1	79257394,5	68117576,3	54956293,1
інші доходи	967534	1254665,8	1281044,4	1291494,6